

POSTANOWIENIE

13 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 13 grudnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku L. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w M.
z udziałem D. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.
i K.M.
o wpis zastawu rejestrowego,
na skutek skargi kasacyjnej L. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w M.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi
z 5 lipca 2023 r., XIII Ga 584/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania D. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia wnioskodawcy odpisu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego. A.W.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do przytoczonych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁴ § 1 pkt 4 k.p.c., z uwagi na jej oczywistą zasadność w świetle normy prawnej wynikającej z art. 2 ust. 3 ustawy z 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów w związku z art. 7 k.c., które to przepisy Sąd drugiej instancji miał całkowicie pominąć przy rozstrzyganiu w niniejszej sprawie, a ich zastosowanie ma istotny wpływ na jej wynik, norma ta chroni bowiem zastawcę działającego w dobrej wierze, nawet jeśli zastawnik nie był uprawniony do rozporządzania przedmiotem zastawu.

W uzasadnieniu wniosku skarżący twierdził, że Sądy *meriti* uznały, iż wpis do rejestru zastawu, ustanowionego na udziałach w spółce z o.o., nie może się ostać, z uwagi na to, że zastawca w rzeczywistości nie był właścicielem udziałów, które były przedmiotem zastawu, a tym samym nie mógł on udziałami tymi rozporządzać, w tym m.in. ustanawiać na nich ograniczonych praw rzeczowych (np. prawa zastawu). Nabycie przez niego udziałów w spółce z o.o. nastąpiło na podstawie umowy zbycia udziałów zawartej pod warunkiem, który to warunek (tj. zapłata całości ceny za udziały) nigdy się nie ziścił (według oświadczeń zastawcy).

Sąd drugiej instancji oparł ustalenia dotyczące prawa własności udziałów będących przedmiotem zastawu wyłącznie na oświadczeniu zastawcy, którego to oświadczenia zastawca nie złożył bezpośrednio przed sądem, w trakcie postępowania w drugiej instancji, tylko wynikało ono z uzasadnienia jednego

z orzeczeń sądowych, przedłożonych przez zastawcę w toku sprawy. Sąd nie zbadał zasadności tego oświadczenia, nie wskazał także, na jakiej podstawie uznaje je za prawdziwe, skoro zastawca nie przedłożył żadnego dowodu przeciwnego, tj. świadczącego o niewykonaniu przez niego zobowiązania do zapłaty ceny, a zatem też o nieprzejęciu praw do udziałów. Świadczy to jednoznacznie o naruszeniu przez sąd zasady bezpośredniości w przeprowadzeniu postępowania dowodowego, wynikającej z art. 235 § 1 k.p.c.

Ponadto, w uzasadnieniu swojego stanowiska, Sąd Okręgowy w Łodzi w ogóle nie odniósł się do wynikającej ze wskazanych wyżej przepisów prawa materialnego (tj. art. 2 ust. 3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów w związku z art. 7 k.c.), ochrony praw zastawnika działającego w dobrej wierze, a zatem domniemywać należy, że w ogóle tych przepisów nie zastosował (nie wynika to w żaden sposób z treści uzasadnienia – zostały one całkowicie pominięte w rozważaniach sądu II instancji). Zgodnie bowiem z tą zasadą, zastawnik, który działał w dobrej wierze, jest chroniony tak, jak nabywca rzeczy ruchomej po wydaniu mu rzeczy (a zatem w oparciu m.in. o art. 169 § 1 k.c.), bez względu na to, czy zastawca miał prawo rozporządzać przedmiotem zastawu. Domniemanie dobrej wiary wynika zaś z art. 7 k.c. i w żaden sposób nie zostało ono w przedmiotowej sprawie obalone. Stanowisko Sądu Najwyższego w tym zakresie (tj. w kwestii zasady ochrony dobrej wiary zastawnika) zostało precyzyjnie wyrażone (i jest aktualne) w wyroku z dnia 4 grudnia 2009 roku w sprawie o sygnaturze III CSK 54/09: „[...] 2. Nadanie w art. 2 ust. 3 u.z.r. wpisowi do rejestru zastawów takiego znaczenia, jakie w świetle art. 169 § 1 k.c. ma wydanie rzeczy, uzasadnia wnioski o przyznaniu przez ustawodawcę doniosłości w zakresie ochrony dobrej wiary zastawnika rejestrowi zastawów.”

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia

w szczególności czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. Szczególna podstawa przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga samodzielnego czyli odrębnego od podstaw kasacyjnych wskazania i wykazania naruszenia konkretnego przepisu prawa (procesowego lub materialnego), które jest oczywiste i bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania.

Argumentacja przytoczona przez skarżącego w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wymierzona została przede wszystkim przeciwko ustaleniom faktycznym, które przedstawiły w motywach pisemnych Sądy *meriti*, w szczególności Sąd drugiej instancji. Skarżący polemizuje z ustaleniami, które w toku postępowania rozpoznawczego zostały dostatecznie uszczegółowione, przy czym wprowadzić we wnioskach o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie powołał się na oczywiste naruszenie art. 235 § 1 k.p.c., to jednak w uzasadnieniu wniosku zaznaczył, że doszło do przełamania zasady bezpośredniości wywodzonej z art. 235 k.p.c. Odnosząc się do niej pokrótce, należy zauważyć, że zawiera ona w sobie kilka postulatów łączących się z innymi przepisami procedury cywilnej, związanych z postępowaniem dowodowym. Z pewnością jednak trzonem tej zasady jest, aby wydawał rozstrzygnięcie ten sąd, przed którym odbyło się postępowanie, a w postępowaniu dowodowym pierwszeństwo mają dowody bezpośrednio. Istotne jest również, aby sąd zapoznał się z całokształtem materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. Nie są również odosobnione te głosy doktryny, które wiążą zasadę bezpośredniości z powinnością sądu bezpośredniego zapoznania się z żądaniami i twierdzeniami uczestników postępowania oraz dowodami, ewentualnie osobistym kontaktem sędziego z podmiotami biorącymi udział w postępowaniu, ze świadkami, biegłymi, stronami.

Wstępna analiza uzasadnienia sposobu rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd drugiej instancji prowadzi do przekonania, że sprawa została rozstrzygnięta na podstawie wyczerpujących ustaleń, z uwzględnieniem wszelkich reguł dowodowych. Czynności procesowe doprowadziły do udzielenia odpowiedzi na wszelkie wątpliwości, które pojawiły się w toku postępowania, a Sąd drugiej instancji podjął się analizy wszystkich zarzutów zgłoszonych w postępowaniu

odwoławczym. Nie ulega wątpliwości, że Sądy *meriti* zetknęły się ze wszystkimi źródłami dowodowymi, jakie były dostępne i wniknęły w szczegóły sprawy, niezależnie od tego, że powszechnie uznaje się, iż to, że Sąd drugiej instancji może zarówno przyjąć ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji za własne bez poszerzenia materiału dowodowego, jak i na podstawie zgromadzonego materiału poczynić odmienne ustalenia faktyczne, nie narusza zasady bezpośredniości w rozumieniu art. 235 k.p.c. Wbrew twierdzeniom skarżącego, nawet gdy uczestnik powoływał się na twierdzenia podnoszone w „innej sprawie”, która jednak historycznie stanowiła część sprawy rozpoznawanej, to skarżący miał możliwość bieżącego ustosunkowania się do nich i mógł zgłaszać stosowne wnioski już na etapie roztrząsania okoliczności przed Sądami *meriti*, nie zaś dopiero na etapie postępowania kasacyjnego.

Poprzez wniesienie skargi kasacyjnej skarżący stara się jednak przede wszystkim dowieść słuszności swoich twierdzeń, które nie znajdują odzwierciedlenia w materiale dowodowym. Mimo wąskiego zakresu kognicji sądu określonego przepisami ustawy z 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, Sądy zbadały sprawę na tyle wnikliwie, na ile były do tego uprawnione. W szczególności nie sposób podzielić stanowiska skarżącego, jakoby doszło do jaskrawego naruszenia przepisu art. 2 ust. 3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów. Sądy w toku całego postępowania dały temu wyraz, że rozważały kwestię dobrej wiary zastawnika względem zastawcy nieuprawnionego do rozporządzenia, ale bardziej istotne jest to, że u podstaw sporu leżały kwestie zastawu na zbywalnych prawach majątkowych, a co do nich przepisu art. 2 ust. 3 ustawy nie stosuje się. Przepis ten bowiem znajduje zastosowanie tylko, gdy ustanawia się zastaw rejestrowy na rzeczy ruchomej.

Skarżący zatem nie przedstawił na tyle przekonującego wyводу, aby wzbudzić w Sądzie Najwyższym przekonanie, że Sąd drugiej instancji wydał w niniejszej sprawie rażąco wadliwe orzeczenie.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 8 ust. 1 pkt 3 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1935), orzeczono jak w postanowieniu.

A.W.

[a!]